Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (dziesiąta izba)

z dnia 13 marca 2025 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Ochrona konsumentów – Dyrektywa 93/13/EWG – Nieuczciwe warunki w umowach konsumenckich – Artykuł 4 ust. 2, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 – Punkt 1 lit. i), j) i m) załącznika do dyrektywy 93/13 – Umowy kredytu konsumenckiego – Warunek zobowiązujący konsumenta do zawarcia umowy poręczenia – Poręczenie wybrane przez kredytodawcę – Wyłączenie warunków dotyczących głównego przedmiotu umowy – Umowa dodatkowa w stosunku do umowy o kredyt – Uprawnienia sądu krajowego – Postępowanie w sprawie nakazu zapłaty – Dyrektywa 2005/29/WE – Nieuczciwe praktyki handlowe – Artykuły 5 i 8 – Załącznik I – Dyrektywa 2008/48/WE – Artykuł 3 lit. g), i) i n), art. 10 ust. 2, art. 15 ust. 2 i art. 23 – Umowa o kredyt wiązany – Pojęcie – Łączny koszt kredytu dla konsumenta – Rzeczywista roczna stopa oprocentowania – Brak wskazania istotnych kosztów – Sankcja

W sprawie C-337/23

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sofiyski rayonen sad (sąd rejonowy w Sofii, Bułgaria) postanowieniem z dnia 29 maja 2023 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 29 maja 2023 r., w postępowaniu:

APS Beta Bulgaria EOOD,

Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia AD,

TRYBUNAŁ (dziesiąta izba),

w składzie: D. Gratsias, prezes izby, I. Jarukaitis, prezes czwartej izby, i Z. Csehi (sprawozdawca), sędzia,

rzecznik generalny: A.M. Collins,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia AD – E.A. Damyanova, advokat, oraz Y.B. Yanakiev,

* Język postępowania: bułgarski.

– w imieniu rządu czeskiego – L. Březinová, M. Smolek oraz J. Vláčil, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – P. Ondrůšek, E. Rousseva, N. Ruiz García, H. Tserepa-Lacombe oraz P. Vanden Heede, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 12 września 2024 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 4 ust. 1 i 2, art. 5, art. 6 ust. 1 i art. 7 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 15, t. 2, s. 288), a także pkt 1 lit. b), c), i), j) i m) załącznika do dyrektywy 93/13, art. 8 dyrektywy 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającej dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. 2005, L 149, s. 22), art. 3 lit. g), art. 10 ust. 2 lit. g), art. 15 ust. 2 i art. 23 zdanie drugie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.U. 2008, L 133, s. 66), a także art. 2 ust. 2 i art. 14 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II) (Dz.U. 2009, L 335, s. 1).

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowań w sprawie wydania na rzecz APS Beta Bulgaria EOOD i Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia AD nakazów zapłaty zobowiązań pieniężnych na podstawie umów kredytu konsumenckiego i umów poręczenia.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 93/13

3 Zgodnie z art. 1 ust. 1 dyrektywy 93/13 jej celem „jest zbliżenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do nieuczciwych warunków umownych w umowach zawieranych pomiędzy sprzedawcą lub dostawcą a konsumentem”.

4 W myśl art. 2 lit. b) tej dyrektywy do jej celów „»konsument« oznacza każdą osobę fizyczną, która w umowach objętych [tą] dyrektywą działa w celach niezwiązanych z handlem, przedsiębiorstwem lub zawodem”.

5 Artykuł 3 dyrektywy 93/13 stanowi:

„1. Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, uznaje się za nieuczciwe, jeśli stojąc w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

[…]

3. Załącznik zawiera przykładowy i niewyczerpujący wykaz warunków, które mogą być uznane za nieuczciwe”.

6 Artykuł 4 owej dyrektywy przewiduje:

„1. Nie naruszając przepisów art. 7, nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna.

2. Ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem”.

7 Artykuł 5 omawianej dyrektywy stanowi:

„W przypadku umów, w których wszystkie lub niektóre z przedstawianych konsumentowi warunków wyrażone są na piśmie, warunki te muszą zawsze być sporządzone prostym i zrozumiałym językiem. Wszelkie wątpliwości co do treści warunku należy interpretować na korzyść konsumenta. Powyższa zasada interpretacji nie ma zastosowania w kontekście procedury ustanowionej w art. 7 ust. 2”.

8 Zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13:

„Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”.

9 Artykuł 7 tej dyrektywy ma następujące brzmienie:

„1. Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami.

2. Środki określone w ust. 1 obejmują postanowienia, według których osoby i organizacje mające uzasadniony interes na mocy prawa krajowego, związany z ochroną konsumentów, będą mogły wszcząć postępowanie zgodnie z właściwym prawem krajowym przed sądami lub przed organami administracyjnymi mającymi odpowiednie kwalifikacje do decydowania, czy warunki umowy sporządzone do celów ogólnego wykorzystania są nieuczciwe; co umożliwi powyższym osobom i organizacjom podjęcie stosownych i skutecznych środków w celu zapobieżenia dalszemu stosowaniu takich warunków.

3. W poszanowaniu przepisów prawa krajowego prawne środki zabezpieczające określone w ust. 2 można skierować oddzielnie lub łącznie przeciwko kilku sprzedawcom lub dostawcom z tego samego sektora gospodarki lub przeciwko ich stowarzyszeniom, które stosują lub zalecają stosowanie tych samych lub podobnych ogólnych warunków umowy".

10 Załącznik do tej dyrektywy, zatytułowany „Warunki określone w art. 3 ust. 3", stanowi w pkt 1:

„Warunki, których celem lub skutkiem jest:

[…]

b) niewłaściwe wyłączenie lub ograniczenie praw konsumenta wobec sprzedawcy lub dostawcy albo innej ze stron w przypadku całkowitego lub częściowego niewywiązywania się albo też niewłaściwego wywiązywania się sprzedawcy lub dostawcy z któregokolwiek ze zobowiązań umownych, włącznie z możliwością umorzenia długu należnego sprzedawcy lub dostawcy w zamian za odstąpienie od roszczeń, jakie konsument może mieć wobec niego;

c) sporządzenie umowy wiążącej dla konsumenta, podczas gdy świadczenie usług przez sprzedawcę lub dostawcę zależne jest od warunku, którego spełnienie zależy tylko od woli sprzedawcy lub dostawcy;

[…]

i) nieodwołalne związanie konsumenta warunkami, z którymi nie miał realnej możliwości zapoznania się wcześniej przed zawarciem umowy;

j) umożliwienie sprzedawcy lub dostawcy według własnego uznania jednostronnej zmiany warunków bez uzasadnionego powodu wymienionego w umowie;

[…]

m) przyznanie sprzedawcy lub dostawcy prawa ustalania, czy dostarczone towary i usługi są zgodne z tymi, które były zamawiane na podstawie umowy, lub danie mu wyłącznego prawa do interpretowania warunków umowy;

[…]".

Dyrektywa 2005/29

11 Artykuł 5 dyrektywy 2005/29, zatytułowany „Zakaz nieuczciwych praktyk handlowych", w ust. 5 stanowi:

„Załącznik I zawiera wykaz praktyk handlowych, które uznaje się za nieuczciwe w każdych okolicznościach. Wykaz ten obowiązuje jednolicie we wszystkich państwach członkowskich i może zostać zmodyfikowany wyłącznie poprzez zmianę niniejszej dyrektywy".

12 Artykuł 8 tej dyrektywy, zatytułowany „Agresywne praktyki handlowe", stanowi:

„Praktykę handlową uznaje się za agresywną, jeżeli w konkretnym przypadku, biorąc pod uwagę wszystkie jej cechy i okoliczności, poprzez nękanie, przymus, w tym z użyciem siły fizycznej, lub

bezprawny nacisk, w znaczny sposób ogranicza ona lub może ograniczyć swobodę wyboru przeciętnego konsumenta lub jego zachowanie względem produktu i tym samym powoduje lub może spowodować podjęcie przez niego decyzji dotyczącej transakcji, której inaczej by nie podjął".

Dyrektywa 2008/48

13 Motyw 22 dyrektywy 2008/48 ma następujące brzmienie:

„Państwa członkowskie powinny mieć możliwość utrzymywania lub wprowadzania krajowych przepisów zakazujących kredytodawcy żądania od konsumenta w związku z umową o kredyt otwarcia rachunku bankowego lub zawarcia umowy o świadczenie innej usługi dodatkowej, lub ponoszenia kosztów takich rachunków bankowych lub innych usług dodatkowych, lub wnoszenia za nie opłat. W państwach członkowskich, w których dopuszcza się takie łączone oferty, konsumenci powinni być informowani przed zawarciem umowy o kredyt o wszelkich dodatkowych usługach, które są niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach. Koszty takich usług dodatkowych powinny być ujmowane w całkowitym koszcie kredytu lub, jeżeli wysokość kosztów nie może zostać ustalona z góry, konsumenci powinni otrzymywać na etapie poprzedzającym zawarcie umowy o kredyt odpowiednie informacje o występowaniu takich kosztów. Przyjmuje się, że kredytodawca posiada wiedzę na temat kosztów usług dodatkowych, które sam lub w imieniu strony trzeciej oferuje konsumentowi, chyba że ich cena zależy od konkretnych cech konsumenta lub jego sytuacji".

14 Artykuł 3 dyrektywy 2008/48, zatytułowany „Definicje", stanowi:

„Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

[…]

g) »całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta« oznacza wszystkie koszty łącznie z odsetkami, prowizjami, podatkami oraz wszelkimi innymi opłatami, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, które to koszty znane są kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych; uwzględniane są tu także koszty usług dodatkowych związanych z umową o kredyt, w szczególności składki z tytułu ubezpieczenia, jeżeli, dodatkowo, zawarcie umowy dotyczącej usługi jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach;

[…]

i) »rzeczywista roczna stopa oprocentowania« [RRSO] oznacza całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym, w odpowiednich przypadkach, wraz z kosztami, o których mowa w art. 19 ust. 2;

[…]

n) »umowa o kredyt wiązany« oznacza umowę o kredyt, zgodnie z którą
   (i) dany kredyt służy wyłącznie finansowaniu innej umowy dotyczącej dostawy określonych towarów lub świadczenia określonej usługi; oraz

(ii) obie te umowy stanowią z obiektywnego punktu widzenia jedną transakcję handlową; uznaje się, że jedna transakcja handlowa ma miejsce wtedy, gdy dostawca towarów lub usług sam finansuje kredyt na potrzeby konsumenta lub, w przypadku finansowania przez stronę trzecią, jeżeli kredytodawca korzysta z usług dostawcy towarów lub usług w związku z zawarciem lub przygotowywaniem umowy o kredyt lub w przypadku gdy dane towary lub świadczenie danej usługi jest wyraźnie określone w umowie o kredyt".

15 Artykuł 10 ust. 2 tej dyrektywy przewiduje:

„W umowie o kredyt w sposób jasny i zwięzły określa się:

[…]

g) [RRSO] i całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta, obliczone w chwili zawierania umowy o kredyt; podawane są wszystkie założenia przyjęte do obliczenia tej stopy;

[…]".

16 Zgodnie z art. 15 ust. 2 wspomnianej dyrektywy:

„Jeżeli towary lub usługi objęte umową o kredyt wiązany nie zostały dostarczone lub zostały dostarczone jedynie w części, lub nie są zgodne z umową dotyczącą ich dostawy, konsument ma prawo dochodzić swoich uprawnień wobec kredytodawcy, jeżeli dochodzenie praw przysługujących konsumentowi zgodnie z przepisami lub umową dostawy towarów lub świadczenia usług wobec dostawcy nie odniosło skutku. Państwa członkowskie określają zakres i warunki, na jakich można skorzystać z tych środków prawnych".

17 Artykuł 22 ust. 1–3 tej dyrektywy stanowi:

„1. W zakresie, w jakim niniejsza dyrektywa zawiera zharmonizowane przepisy, państwa członkowskie nie mogą utrzymywać w swoim prawie krajowym ani wprowadzać do niego przepisów odbiegających od tych, które zostały ustanowione w niniejszej dyrektywie.

2. Państwa członkowskie zapewniają, by konsumenci nie mogli zrzekać się praw przyznanych im na mocy przepisów prawa krajowego wprowadzających w życie niniejszą dyrektywę lub do niej się odnoszących.

3. Państwa członkowskie zapewniają ponadto, by przepisy, które przyjmują w celu wykonania niniejszej dyrektywy, nie mogły być obchodzone poprzez sposób formułowania umów, w szczególności poprzez włączenie wypłat lub umów o kredyt objętych zakresem zastosowania niniejszej dyrektywy do umów o kredyt, które z uwagi na swój charakter lub cel mogłyby stwarzać możliwości uniknięcia stosowania jej przepisów".

18 Artykuł 23 dyrektywy 2008/48 stanowi:

„Państwa członkowskie ustanawiają przepisy dotyczące sankcji mających zastosowanie w przypadku naruszenia przepisów krajowych przyjętych zgodnie z niniejszą dyrektywą i podejmują wszelkie niezbędne działania w celu zapewnienia stosowania tych sankcji. Przewidziane sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające".

Prawo bułgarskie

ZZD

19 Artykuł 138 Zakon za zadalzheniyata i dogovorite (ustawy o zobowiązaniach i umowach, DV nr 275 z dnia 22 listopada 1950 r.), w brzmieniu mającym zastosowanie w postępowaniu głównym (zwanej dalej „ZZD"), stanowi:

„Na mocy umowy poręczenia poręczyciel zobowiązuje się wobec wierzyciela innej osoby do przyjęcia odpowiedzialności za wykonanie zobowiązania tej ostatniej. Umowa ta musi zostać zawarta na piśmie.

Poręczenie może istnieć jedynie w odniesieniu do rzeczywistego zobowiązania. Może to być również zobowiązanie przyszłe lub ewentualne".

20 Artykuł 147 ZZD przewiduje:

„Poręczyciel pozostaje zobowiązany do zapłaty także po dacie, w której zobowiązanie główne stanie się wymagalne, jeśli kredytodawca wniósł powództwo przeciw dłużnikowi w ciągu sześciu miesięcy. Przepis ten stosuje się także w przypadku, gdy poręczyciel wyraźnie ograniczył udzielone poręczenie do okresu zobowiązania głównego.

Przedłużenie terminu wyznaczonego dłużnikowi przez kredytodawcę nie jest skuteczne względem poręczyciela, jeśli nie wyraził on na nie zgody".

Ustawa o kredycie konsumenckim

21 Artykuł 19 ust. 3 i 4 Zakon za potrebitelskiya kredit (ustawy o kredycie konsumenckim, DV nr 18 z dnia 5 marca 2010 r.), w brzmieniu mającym zastosowanie w postępowaniu głównym, stanowi:

„(3) Obliczenie [RRSO] kredytu nie obejmuje kosztów:

[1.] które konsument płaci w razie niewykonania przez niego zobowiązań wynikających z umowy kredytu konsumenckiego;

[2.] innych niż cena zakupu towaru lub usługi, którą konsument jest zobowiązany zapłacić przy zakupie towaru lub świadczenia usługi, bez względu na to, czy jest ona uiszczana za gotówkę, czy pokrywana z kredytu;

[3.] w przypadku prowadzenia rachunku związanego z umową kredytu konsumenckiego koszty korzystania z instrumentu płatniczego umożliwiającego dokonywanie płatności związanych z korzystaniem z kredytu lub ze spłatą kredytu, a także inne koszty związane z realizacją płatności, jeżeli otwarcie takiego rachunku nie jest obowiązkowe, a koszty rachunku są jasno i odrębnie określone w umowie o kredyt lub w innej umowie zawartej z konsumentem.

(4) [RRSO] nie może przekraczać pięciokrotności ustawowych odsetek za zwłokę w [lewach bułgarskich (BGN)] i walutach obcych określonych w zarządzeniu rady ministrów Republiki Bułgarii".

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

22 Sąd odsyłający, Sofiyski rayonen sad (sąd rejonowy w Sofii, Bułgaria), rozpatruje szereg wniosków mających na celu wydanie na rzecz skarżących w postępowaniu głównym nakazów zapłaty zobowiązań pieniężnych na podstawie umów kredytu konsumenckiego i umów poręczenia.

23 Te umowy kredytu konsumenckiego zostały zawarte między dwiema spółkami finansowymi prawa bułgarskiego a osobami fizycznymi na kwoty wynoszące od 300 do 1700 BGN (od około 150 do 870 EUR), spłacane w ratach przez okresy od 3 do 18 miesięcy, przy czym w umowach tych przewidziano stosowanie RRSO wynoszącej od 39,99 % do 50 %.

24 Na mocy zawartych w ten sposób umów w celu uzyskania kredytu lub szybszego uwolnienia środków kredytobiorcy musieli przedstawić zabezpieczenia w różnych formach, z których jedną było zawarcie umowy poręczenia z przedsiębiorstwem specjalizującym się w tej działalności, wybranym lub zatwierdzonym przez kredytodawcę. Zdaniem sądu odsyłającego wszyscy zainteresowani kredytobiorcy zawarli, w tym samym dniu co dzień zawarcia umów kredytu, umowy poręczenia, które przewidywały wynagrodzenie na rzecz zawodowych poręczycieli, czyli spółek będących poręczycielami, odpowiadające kwocie stanowiącej dodatek do rat pożyczki. Koszt takiego poręczenia, który stanowił ponad 75 % całkowitej kwoty do spłaty z tytułu umów o kredyt, nie został uwzględniony w RRSO.

25 Ponieważ kredytobiorcy nie dochowali swoich zobowiązań, kwoty należne z tytułu umów kredytu zostały spłacone wobec instytucji udzielających kredytu przez tych zawodowych poręczycieli, którzy wstąpili w prawa kredytobiorców. Te spółki będące poręczycielami dokonały następnie przeniesienia swoich wierzytelności, w tym wynagrodzenia należnego od dłużników na podstawie umów poręczenia, na skarżące w postępowaniu głównym, które w istocie są spółkami zajmującymi się windykacją wierzytelności.

26 Sąd odsyłający wyjaśnia, że z wyjątkiem jednej z zawisłych przed nim spraw płatności dokonane przez zawodowych poręczycieli zostały dokonane po upływie sześciomiesięcznego terminu przewidzianego w art. 147 ZZD, przy czym wobec głównych wierzycieli nie podniesiono żadnego zarzutu z powodu bezczynności względem dłużników w tym okresie. Zauważa on w tym względzie, że niektóre sądy krajowe interpretują ten przepis w ten sposób, że na wygaśnięcie zobowiązania poręczyciela związanego z tą bezczynnością może się powołać jedynie poręczyciel, a jeśli nie, to przysługuje mu prawo do wniesienia powództwa regresowego przeciwko dłużnikowi, który uchybił swoim zobowiązaniom.

27 W tym kontekście sąd odsyłający zastanawia się w pierwszej kolejności, w celu dokonania oceny nieuczciwego charakteru warunków umownych na podstawie dyrektywy 93/13, czy umowy o kredyt i umowy poręczenia należy interpretować jako stanowiące część jednego stosunku umownego, którego celem było obejście art. 19 ustawy o kredycie konsumenckim, w wersji mającej zastosowanie do postępowań głównych, który to przepis przewiduje maksymalną RRSO dla umowy kredytu konsumenckiego. W tym względzie ów sąd wskazuje, że w siedmiu z ośmiu toczących się przed nim postępowań poręczenie zostało ustanowione przez spółkę zależną kredytodawcy. Wyjaśnia on ponadto, że wynagrodzenie poręczyciela, które powinno być wypłacone w tych samych terminach co raty pożyczki, zostało w każdym wypadku ustalone na kwotę przekraczającą 75 % całkowitej kwoty do spłaty z tytułu kredytu. Dodaje on, że wynagrodzenie to nie zostało uwzględnione przy obliczaniu RRSO umowy o kredyt.

28 W drugiej kolejności sąd ten zastanawia się nad kwestią, czy wybór poręczyciela przez kredytodawcę, który jest wiążący dla kredytobiorcy, można uznać za nieuczciwą praktykę handlową w rozumieniu dyrektywy 2005/29, a jeśli nie, to zastanawia się on nad uprawnieniem, w ramach postępowania niespornego, do stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku umownego wyłącznie w świetle poważnych wątpliwości w tym względzie.

29 W trzeciej kolejności sąd odsyłający podnosi kwestię zgodności orzecznictwa krajowego dotyczącego art. 147 ZZD z art. 15 ust. 2 dyrektywy 2008/48, przy założeniu, że ma on zastosowanie w niniejszej sprawie, oraz z art. 5 i 7 dyrektywy 93/13.

30 W czwartej kolejności sąd ten zastanawia się, czy przy ustalaniu RRSO należy uwzględnić wynagrodzenie za poręczenie, które jest obowiązkowe na podstawie warunku umowy kredytu, i czy błędne wskazanie tej RRSO należy zrównać z brakiem wzmianki w umowie kredytu.

31 W piątej kolejności sąd odsyłający zastanawia się nad możliwością zakwalifikowania odnośnych umów poręczenia jako umów ubezpieczenia w rozumieniu dyrektywy 2009/138, a w przypadku odpowiedzi twierdzącej – nad koniecznością ewentualnego udzielenia zezwolenia poręczycielowi zgodnie z art. 14 tej dyrektywy.

32 W tych okolicznościach Sofiyski rayonen sad (sąd rejonowy w Sofii) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 [dyrektywy 93/13] należy interpretować w ten sposób, że gdy w umowie o kredyt określono zobowiązanie konsumenta do zawarcia umowy poręczenia, na podstawie której poręczycielem jest podmiot wskazany przez wierzyciela, treść umowy poręczenia nie stanowi »głównego przedmiotu« umowy z tym podmiotem trzecim, lecz jest częścią treści umowy o kredyt? Czy ma przy tym znaczenie kwestia, czy wierzyciel i poręczyciel są podmiotami powiązanymi?

2) Czy pkt 1 lit. i) załącznika do [dyrektywy 93/13] należy interpretować w ten sposób, że gdy konsument jest zobowiązany do zapewnienia poręczyciela w ramach już zawartej umowy o kredyt – przy czym jedną z możliwości uczynienia tego jest zaangażowanie podmiotu wskazanego przez wierzyciela – treść zobowiązania konsumenta wynikającego z umowy poręczenia, zawartej później w dniu zawarcia umowy o kredyt, należy uznać za niejasną ze względu na brak możliwości wyboru lub zaproponowania przez konsumenta podmiotu, który zostanie mu wskazany przez wierzyciela jako przyszły poręczyciel?

3) Na wypadek udzielenia na pytanie poprzedzające odpowiedzi, że przedmiot umowy poręczenia jest jasny, czy pkt 1 lit. i), j) i m) załącznika do [dyrektywy 93/13] należy interpretować w ten sposób, że gdy konsument zobowiązał się do zapewnienia poręczyciela w ramach zawartej już umowy o kredyt – przy czym jedną z możliwości uczynienia tego jest zaangażowanie podmiotu wskazanego przez wierzyciela – treść zobowiązania konsumenta wynikającego z umowy o kredyt należy uznać za niejasną, co może prowadzić do nieważności umowy o kredyt lub niektórych jej warunków?

4) Czy art. 4 ust. 1 [dyrektywy 93/13] w związku z art. 8 [dyrektywy 2005/29] należy interpretować w ten sposób, że sytuacja, w której podmiot udzielający kredytu przewiduje zawarcie przez konsumenta umowy z podmiotem wskazanym przez wierzyciela w celu zabezpieczenia jego roszczenia wobec konsumenta, stanowi zawsze przypadek wykorzystania niekorzystnej sytuacji konsumenta, i stąd – agresywną praktykę handlową?

5) Na wypadek udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie czwarte, czy art. 4 ust. 1 i art. 7 [dyrektywy 93/13] w związku z art. 8 [dyrektywy 2005/29] należy interpretować w ten sposób, że w jednostronnym postępowaniu sądowym takim jak postępowanie dotyczące wydania nakazu zapłaty, w którym konsument nie bierze udziału, sąd może uzasadnić wątpliwość związaną z nieuczciwością warunku umownego jedynie na podstawie wątpliwości, że warunek mógł być zaakceptowany przez konsumenta w wyniku nieuczciwej praktyki handlowej – czy też tę nieuczciwą praktykę handlową należy ustalić w sposób pewny?

6) Czy art. 15 ust. 2 [dyrektywy 2008/48] należy interpretować w ten sposób, że przepis ten ma zastosowanie w przypadkach, w których umowa o kredyt jest powiązana z dodatkową usługą – udzieleniem płatnego poręczenia przez podmiot trzeci – i umożliwia konsumentowi dochodzenie nie tylko własnych roszczeń związanych z nieuczciwym zachowaniem poręczyciela, takim jak zapłata po upływie ustawowego terminu, lecz również podniesienie zarzutów procesowych, które wyłączają zobowiązanie wobec poręczyciela?

7) Czy art. 15 ust. 2 [dyrektywy 2008/48] w związku z zasadą skuteczności, lub ewentualnie, jeśliby przyjąć, że umowa o kredyt i umowa poręczenia są transakcjami powiązanymi – art. 5 i art. 7 [dyrektywy 93/13] w związku z pkt 1 lit. b) i c) załącznika do tej dyrektywy dopuszcza orzecznictwo krajowe, zgodnie z którym w przypadku gdy poręczyciel powiązanej umowy o kredyt konsumencki, który otrzymał wynagrodzenie od konsumenta za poręczenie umowy o kredyt, zapłacił głównemu wierzycielowi na podstawie warunku zawartego w umowie pomimo upływu ustawowego terminu takiego jak określony w art. 147 [ZZD], który to upływ zgodnie z orzecznictwem skutkuje całkowitym wygaśnięciem poręczenia, poręczyciel ten – pomimo tego – może powołać się na subrogację w prawa pierwotnego wierzyciela i domagać się zapłaty od głównego dłużnika, powołując się na niejasność aktów sądów stosujących prawo?

8) Czy art. 3 lit. g) [dyrektywy 2008/48] w związku z art. 5 [dyrektywy 93/13] należy interpretować w ten sposób, że przy określonym w umowie o kredyt zobowiązaniu do zawarcia umowy poręczenia powiązanej z umową o kredyt, co jest związane z podwyższeniem całkowitej kwoty zobowiązania z tytułu kredytu, [RRSO] kredytu powinna być również obliczana zgodnie z podwyższonymi ratami z tytułu wynagrodzenia poręczyciela? Czy ma przy tym znaczenie kwestia, kto wybrał poręczyciela i czy poręczyciel jest powiązany z pierwotnym wierzycielem?

9) Czy art. 10 ust. 2 lit. g) [dyrektywy 2008/48] należy interpretować w ten sposób, że nieprawidłowe wskazanie [RRSO] w umowie o kredyt zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem (kredytobiorcą) należy uznać za brak wskazania [RRSO] w umowie o kredyt, a sąd krajowy powinien wyciągnąć konsekwencje przewidziane w prawie krajowym na wypadek niewskazania [RRSO] w umowie o kredyt konsumencki? Czy należy przyjąć, że konsekwencje te bezwzględnie wiążą również poręczyciela, który dokonał zapłaty, w jego stosunkach z konsumentem?

10) Czy art. 23 zdanie drugie [dyrektywy 2008/48] należy interpretować w ten sposób, że przewidziana przez ustawodawcę krajowego sankcja nieważności umowy o kredyt konsumencki, w ramach której zwrotowi podlega wyłącznie pożyczona kwota główna, jest proporcjonalna w przypadkach, w których w umowie o kredyt konsumencki nie zawarto

dokładnego wskazania [RRSO], nie określając jej w odniesieniu do profesjonalnego poręczyciela wybranego przez wierzyciela (pomimo że wysokość takiego oprocentowania została wskazana w treści umowy o kredyt)?

11) Czy art. 2 ust. 2 dyrektywy [2009/138/WE] w związku z lit. A pkt 14 załącznika 1 do tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że zawodowe prowadzenie działalności polegającej na odpłatnym udzielaniu poręczeń, w ramach której spółka będąca poręczycielem wypłaca w każdym przypadku braku spłaty pełną kwotę kredytu [otrzymanego] przez konsumenta będącego głównym dłużnikiem, a wynagrodzenie jest wypłacane niezależnie od niewykonania przez konsumenta obowiązku spłaty każdej raty kredytu, jest »działalnością ubezpieczeniową« w rozumieniu wspomnianej dyrektywy?

12) Na wypadek udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie jedenaste, czy art. 14 ust. 1 [dyrektywy 2009/138] należy interpretować w ten sposób, że podmiot prowadzący działalność, o której mowa w pytaniu jedenastym, podlega obowiązkowi uzyskania licencji od krajowych organów regulacyjnych odpowiedzialnych za udzielanie licencji ubezpieczycielom?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie dopuszczalności

33 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pytania dotyczące wykładni prawa Unii, z którymi zwrócił się sąd krajowy na gruncie stanu prawnego i faktycznego, za którego ustalenie jest on odpowiedzialny, przy czym prawidłowość tych ustaleń nie podlega ocenie Trybunału, korzystają z domniemania, iż mają one znaczenie dla sprawy. Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie złożonego przez sąd krajowy wniosku prejudycjalnego jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wniesiono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem postępowania głównego, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na postawione mu pytania [wyrok z dnia 18 czerwca 2024 r., Bundesrepublik Deutschland (Skutki decyzji o nadaniu statusu uchodźcy), C-753/22, EU:C:2024:524, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo].

34 Następnie, z utrwalonego orzecznictwa wynika również, że celem wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie jest formułowanie opinii o charakterze doradczym w odpowiedzi na ogólne lub hipotetyczne pytania, ale faktyczne zaspokojenie potrzeby skutecznego rozstrzygnięcia sporu dotyczącego prawa Unii (wyrok z dnia 31 maja 2018 r., Confetra i in., C-259/16 i C-260/16, EU:C:2018:370, pkt 63).

35 To właśnie w świetle powyższych rozważań należy zbadać dopuszczalność zadanych pytań.

W przedmiocie pytań od pierwszego do dziesiątego

36 Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia kwestionuje dopuszczalność pytań od pierwszego do czwartego oraz od szóstego do dziesiątego, podnosząc zasadniczo, że mają one charakter hipotetyczny, ponieważ dotyczą okoliczności faktycznych, które nie są okolicznościami spraw w postępowaniach głównych, takich jak opisane przez sąd odsyłający. Ponadto pytania od

szóstego do ósmego nie uwzględniają pojęcia „umowy o kredyt wiązany” w rozumieniu art. 3 lit. n) dyrektywy 2008/48, podczas gdy pytanie dziesiąte sprzeciwia się przepisom prawa bułgarskiego dotyczącym skutków nieprawidłowości we wskazaniu RRSO.

37 Tymczasem w świetle okoliczności leżących u podstaw spraw w postępowaniach głównych, które wynikają z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, nie jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wniesiono w ramach pytań od pierwszego do czwartego oraz od szóstego do dziesiątego, nie ma żadnego związku z postępowaniami głównymi lub że problemy podniesione przez sąd odsyłający mają charakter hipotetyczny. Ponadto kwestia, czy formułując pytania od szóstego do ósmego, sąd odsyłający oparł się na prawidłowej wykładni pojęcia „umowy o kredyt wiązany” w rozumieniu art. 3 lit. n) dyrektywy 2008/48, wchodzi w zakres badania tych pytań co do istoty, a zatem nie może podważać ich dopuszczalności. Wreszcie, jak wynika z orzecznictwa przytoczonego w pkt 33 niniejszego wyroku, do Trybunału nie należy badanie zasadności dokonanej przez sąd odsyłający wykładni jego własnego prawa krajowego.

38 Ponadto w zakresie, w jakim pytania od pierwszego do czwartego dotyczyły, podobnie jak pytanie piąte, wykładni dyrektywy 93/13, należy przypomnieć, że zakresem stosowania tej dyrektywy objęte są, jak wynika z jej art. 1 ust. 1, umowy zawarte między przedsiębiorcą a konsumentem w rozumieniu art. 2 lit. b) wspomnianej dyrektywy. O ile z postanowienia odsyłającego wydaje się wynikać, że osoby fizyczne będące stronami umów kredytu i poręczenia będących przedmiotem postępowań głównych mają status konsumenta w rozumieniu tego ostatniego przepisu, o tyle do sądu odsyłającego należy jednak zbadanie, czy rzeczywiście tak jest.

39 W tych okolicznościach należy stwierdzić dopuszczalność pytań od pierwszego do dziesiątego.

W przedmiocie pytań jedenastego i dwunastego

40 Poprzez pytanie jedenaste sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 2 ust. 2 dyrektywy 2009/138 w związku z pkt 14 lit. A załącznika I do tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że zawodowe odpłatne udzielanie poręczeń, w ramach którego z jednej strony spółka będąca poręczycielem zwraca kredytodawcy, we wszystkich przypadkach niewykonania zobowiązania przez kredytobiorcę, wszystkie kwoty należne z tytułu zaciągniętej przez niego pożyczki, a z drugiej strony wynagrodzenie jest płatne od każdej raty kredytu niezależnie od takiego niewykonania zobowiązania, stanowi „działalność ubezpieczeniową” w rozumieniu wspomnianej dyrektywy. W przypadku odpowiedzi twierdzącej sąd odsyłający dąży do ustalenia, poprzez pytanie dwunaste, czy art. 14 ust. 1 dyrektywy 2009/138 należy interpretować w ten sposób, że osoba wykonująca tę działalność podlega obowiązkowi uzyskania licencji od organów krajowych odpowiedzialnych za udzielanie licencji ubezpieczycielom.

41 Należy przypomnieć, że przedmiotem spraw w postępowaniach głównych są wnioski o wydanie nakazów zapłaty zobowiązań pieniężnych zaciągniętych przez pożyczkobiorców i przejętych przez spółki udzielające poręczenia, które przeniosły swoje wierzytelności na skarżące w postępowaniach głównych, oraz że w ramach tych spraw pojawia się kwestia ewentualnie nieuczciwego lub wprowadzającego w błąd charakteru niektórych warunków umownych, a także konsekwencji, jakie należałoby ewentualnie wyciągnąć z takiej kwalifikacji.

42 Otóż wystarczy stwierdzić, nawet bez konieczności zastanawiania się nad ewentualną możliwością stosowania dyrektywy 2009/138 w sprawach w postępowaniach głównych, że dyrektywa ta nie przewiduje sankcji cywilnoprawnych dla umów ubezpieczenia, które zostały zawarte z naruszeniem jej przepisów regulujących uprzednie udzielenie zezwolenia zakładom ubezpieczeń.

43 Zatem z uwagi na przedmiot spraw w postępowaniach głównych pytania jedenaste i dwunaste mają w każdym razie charakter hipotetyczny.

44 W tych okolicznościach w świetle orzecznictwa przypomnianego w pkt 34 niniejszego wyroku należy stwierdzić, że pytania jedenaste i dwunaste są niedopuszczalne.

Co do istoty

W przedmiocie pytania pierwszego

45 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatniego należy udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Z tego względu Trybunał musi w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania (wyrok z dnia 20 czerwca 2024 r., Greislzel, C-35/23, EU:C:2024:532, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).

46 W niniejszej sprawie należy wziąć pod uwagę kontekst, w jaki wpisuje się pytanie pierwsze, wynikający z wyjaśnień sądu odsyłającego streszczonych w pkt 27 niniejszego wyroku. Ponadto w zakresie, w jakim pytanie to dotyczy możliwości oceny nieuczciwego charakteru warunków umowy poręczenia, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, który dotyczy skutków stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku umowy, nie ma znaczenia dla udzielenia odpowiedzi na to pytanie.

47 Należy zatem uznać, że poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie ocenie nieuczciwego charakteru warunków umowy poręczenia, które określają obowiązki poręczyciela i dłużnika w postępowaniu głównym, w sytuacji gdy dłużnik ten zawarł umowę poręczenia jednocześnie z zawarciem umowy o kredyt i w celu zastosowania się do obowiązku nałożonego w tej ostatniej umowie, gdy poręczyciel jest spółką zależną kredytodawcy lub osobą przez niego wybraną, a koszty poręczenia są należne w tym samym czasie co raty kredytu.

48 Zgodnie z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem.

49 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem względy zarówno jednolitego stosowania prawa Unii, jak i zasady równości wskazują na to, że treści przepisu prawa Unii, który nie zawiera wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich w celu określenia jego znaczenia i zakresu, należy zwykle nadawać w całej Unii Europejskiej autonomiczną i jednolitą wykładnię, dokonaną z uwzględnieniem kontekstu tego przepisu i celu danego uregulowania (wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 37).

50 Powyższe odnosi się także do wyrażeń zawartych w art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, ponieważ przepis ten nie zawiera żadnego wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich w celu określenia jego znaczenia i zakresu.

51 W odniesieniu do kategorii warunków umownych, która wchodzi w zakres pojęcia „głównego przedmiotu umowy" w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, Trybunał orzekł, że należy rozumieć, iż są to warunki, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę. Natomiast warunki, które wykazują charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego, nie mogą być objęte pojęciem „określenia głównego przedmiotu umowy" w rozumieniu tego przepisu (wyrok z dnia 20 września 2017 r., Andriciuc i in., C-186/16, EU:C:2017:703, pkt 35, 36 i przytoczone tam orzecznictwo).

52 Z orzecznictwa tego wynika, że co do zasady w celu ustalenia, czy warunek wchodzi w zakres „głównego przedmiotu" umowy, której część on stanowi, należy odnieść się do podstawowych świadczeń tej umowy. Okoliczność, że rzeczona umowa została zawarta przez konsumenta w celu spełnienia obowiązku nałożonego przez inną umowę, którą konsument zawarł jednocześnie, jest w tym względzie pozbawiona znaczenia.

53 Należy jednak uwzględnić fakt, że system ochrony ustanowiony na mocy dyrektywy 93/13 opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania, i w związku z tym godzi on się na warunki umowy, na które nie ma wpływu, zredagowane wcześniej przez przedsiębiorcę (wyrok z dnia 3 czerwca 2010 r., Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, pkt 27).

54 Zważywszy na takie gorsze położenie, dyrektywa 93/13 zobowiązuje państwa członkowskie do ustanowienia mechanizmu zapewniającego, że wszelkie warunki umowne, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą zostać poddane kontroli do celów oceny ich ewentualnie nieuczciwego charakteru. W tym zakresie do sądu krajowego należy ustalenie, przy uwzględnieniu kryteriów określonych w art. 3 ust. 1 i art. 5 dyrektywy 93/13, czy w świetle konkretnych okoliczności konkretnego przypadku dany warunek spełnia ustanowione w tej dyrektywie wymogi dobrej wiary, równowagi i przejrzystości (wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 40).

55 Tymczasem skuteczność tego mechanizmu zostałaby naruszona, gdyby przedsiębiorca mógł uniknąć oceny ewentualnego nieuczciwego charakteru warunków nieobjętych głównym przedmiotem umowy, którą zawarł on z konsumentem, poprzez zamieszczenie tych warunków w odrębnej umowie dodatkowej, której stanowiłyby one główny przedmiot, a którą to umowę konsument zawarłby na żądanie tego przedsiębiorcy z jego spółką zależną lub z osobą wybraną przez wspomnianego przedsiębiorcę.

56 W takiej sytuacji należy zbadać obie umowy jako całość i w konsekwencji dokonać oceny ewentualnego nieuczciwego charakteru warunków znajdujących się w odrębnej umowie, o ile nie są one objęte głównym przedmiotem stosunku umownego nawiązanego między przedsiębiorcą a konsumentem.

57 Wniosek ten znajduje potwierdzenie, po pierwsze, w art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13, zgodnie z którym nieuczciwy charakter warunku umownego jest oceniany w szczególności z odniesieniem do wszelkich okoliczności związanych z wykonaniem tej umowy oraz do

wszelkich warunków innej umowy, od której ta umowa zależy. Po drugie, wspiera go fakt, że art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować ściśle, ponieważ ustanawia on wyjątek od mechanizmu kontroli treści nieuczciwych warunków, przewidzianego w ramach systemu ochrony konsumentów ustanowionego przez tę dyrektywę (wyrok z dnia 20 września 2017 r., Andriciuc i in., C-186/16, EU:C:2017:703, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).

58 I tak, gdy – tak jak w sprawach takich jak rozpatrywane w postępowaniach głównych – konsument, jednocześnie z zawarciem umowy o kredyt, zawarł umowę poręczenia ze spółką zależną kredytodawcy lub z osobą przez niego wybraną, przy czym zawarcie tej drugiej umowy jest warunkiem uzyskania kredytu lub szybszego uwolnienia pożyczonych środków, a koszty poręczenia są należne w tym samym czasie co raty kredytu, okoliczność, że zobowiązania poręczyciela i dłużnika głównego są zawarte w umowie poręczenia odrębnej od umowy kredytu, nie może spowodować objęcia warunków umowy poręczenia zakresem stosowania art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, gdyż pozbawiłoby to treści ochronę, z której powinien korzystać konsument znajdujący się w gorszym położeniu niż przedsiębiorca.

59 W świetle powyższego na pytanie pierwsze należy udzielić odpowiedzi, że art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie ocenie ewentualnie nieuczciwego charakteru warunków umowy poręczenia, które określają obowiązki poręczyciela i dłużnika w postępowaniu głównym, w sytuacji gdy dłużnik ten zawarł tę umowę jednocześnie z umową o kredyt i w celu zastosowania się do obowiązku przewidzianego w tej ostatniej umowie, gdy poręczyciel jest spółką zależną kredytodawcy lub osobą przez niego wybraną, a koszty poręczenia są należne w tym samym czasie co raty kredytu.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

60 Poprzez pytania drugie i trzecie, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy pkt 1 lit. i), j) i m) załącznika do dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że warunek, na mocy którego konsument zobowiązuje się w ramach umowy o kredyt do zawarcia umowy poręczenia z poręczycielem wybranym przez kredytodawcę, nie znając w chwili zawarcia umowy o kredyt tożsamości poręczyciela ani treści warunków tej umowy poręczenia, wchodzi w zakres jednego z tych przepisów.

61 Jak stanowi art. 3 ust. 3 dyrektywy 93/13, załącznik do niej zawiera przykładowy i niewyczerpujący wykaz warunków, które mogą być uznane za nieuczciwe. Wśród nich figurują w szczególności, jak wynika z pkt 1, odpowiednio, lit. i), j) i m) tego załącznika – warunki, których skutkiem jest, po pierwsze, nieodwołalne związanie konsumenta warunkami, z którymi nie miał on realnej możliwości zapoznania się wcześniej przed zawarciem umowy, po drugie, umożliwienie sprzedawcy lub dostawcy według własnego uznania jednostronnej zmiany warunków bez uzasadnionego powodu wymienionego w umowie, a po trzecie, przyznanie sprzedawcy lub dostawcy prawa ustalania, czy dostarczone towary i usługi są zgodne z tymi, które były zamawiane na podstawie umowy, lub danie mu wyłącznego prawa do interpretowania warunków umowy.

62 Tymczasem należy stwierdzić, że warunek, na mocy którego konsument zobowiązuje się w ramach umowy o kredyt do zawarcia umowy poręczenia z poręczycielem wybranym przez kredytodawcę, nie znając w chwili zawarcia umowy o kredyt tożsamości poręczyciela ani treści warunków tej umowy poręczenia, nie odpowiada żadnej z sytuacji przewidzianych w pkt 1 lit. i), j) i m) załącznika do dyrektywy 93/13. Co się tyczy w szczególności pkt 1 lit. i) tego załącznika, należy zauważyć, że zwykłe zobowiązanie konsumenta przy zawieraniu umowy o kredyt do

zawarcia umowy poręczenia z poręczycielem wybranym przez kredytodawcę nie jest równoznaczne z przystąpieniem konsumenta do warunków umowy poręczenia, z którymi nie mógł on się zapoznać, ponieważ w celu wykonania tego zobowiązania konsument musi następnie zawrzeć umowę poręczenia.

63 Następnie należy przypomnieć, że zawarty w załączniku do dyrektywy 93/13 wykaz warunków, które mogą zostać uznane za nieuczciwe, ma jedynie charakter orientacyjny. W konsekwencji to do sądu odsyłającego należy zbadanie, czy warunek umowy o kredyt, w którym konsument zobowiązuje się do zawarcia umowy poręczenia z poręczycielem wybranym przez kredytodawcę, nie znając w chwili podejmowania tego zobowiązania tożsamości poręczyciela ani treści warunków umowy poręczenia, powoduje na niekorzyść konsumenta, wbrew wymogowi dobrej wiary, znaczącą nierównowagę wynikających z umowy o kredyt praw i obowiązków stron w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy. Gdyby okazało się, że tak jest, należałoby zakwalifikować ten warunek jako „nieuczciwy" i wyciągnąć konsekwencje wynikające z tej kwalifikacji dla ważności wspomnianego warunku oraz, w stosownym przypadku, umowy, której część on stanowi.

64 W świetle powyższych rozważań na pytania drugie i trzecie należy odpowiedzieć, że pkt 1 lit. i), j) i m) załącznika do dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że warunek, na mocy którego konsument zobowiązuje się w ramach umowy o kredyt do zawarcia umowy poręczenia z poręczycielem wybranym przez kredytodawcę, nie znając w chwili zawarcia umowy o kredyt tożsamości poręczyciela ani treści warunków tej umowy poręczenia, nie wchodzi w zakres tych przepisów.

W przedmiocie pytania czwartego

65 Jak wynika z postanowienia odsyłającego, pytanie czwarte zostało, po pierwsze, zadane w świetle orzecznictwa, zgodnie z którym o ile stwierdzenie nieuczciwego charakteru praktyki handlowej nie może przesądzać automatycznie i samo w sobie o nieuczciwym charakterze warunku umownego, o tyle stanowi ono jeden z elementów, na których właściwy sąd może oprzeć swoją ocenę nieuczciwego charakteru warunków umowy, która to ocena zgodnie z art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13 powinna uwzględniać wszystkie okoliczności danego przypadku (wyrok z dnia 19 września 2018 r., Bankia, C-109/17, EU:C:2018:735, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo). Po drugie, z brzmienia tego przepisu wynika, że sąd odsyłający dąży przezeń do ustalenia, czy sytuacja, o której mowa w tym przepisie, może nadal zostać uznana za agresywną praktykę handlową. W tych okolicznościach istotne dla udzielenia odpowiedzi na to pytanie są art. 5 ust. 5 i załącznik I do dyrektywy 2005/29.

66 Należy zatem uznać, że poprzez to pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 8 dyrektywy 2005/29 w związku z art. 5 ust. 5 tej dyrektywy i załącznikiem I do niej należy interpretować w ten sposób, że włączenie do umów o kredyt warunku, na mocy którego konsument powinien zawrzeć umowę poręczenia z osobą wybraną przez kredytodawcę, stanowi agresywną praktykę handlową w każdych okolicznościach.

67 W tym względzie należy przypomnieć, że rozdział 2 dyrektywy 2005/29, zatytułowany „Nieuczciwe praktyki handlowe", obejmuje dwie sekcje, mianowicie sekcję 1, dotyczącą praktyk handlowych wprowadzających w błąd, oraz sekcję 2, dotyczącą agresywnych praktyk handlowych.

68 Artykuł 5 tej dyrektywy, znajdujący się w jej rozdziale 2, zakazuje w ust. 1 nieuczciwych praktyk handlowych, a w ust. 2 ustanawia kryteria pozwalające stwierdzić, czy dana praktyka handlowa ma charakter nieuczciwy. Ów art. 5 w ust. 4 stanowi, że za nieuczciwe uznaje się w szczególności praktyki handlowe, które „wprowadzają w błąd" w rozumieniu art. 6 i 7 dyrektywy 2005/29, oraz praktyki handlowe, które są „agresywne" w rozumieniu art. 8 i 9 tej dyrektywy. Artykuł 5 ust. 5 stanowi ponadto, że załącznik I do dyrektywy 2005/29 zawiera wykaz praktyk handlowych, które uznaje się za nieuczciwe w każdych okolicznościach, i że wykaz ten, obowiązujący we wszystkich państwach członkowskich, może zostać zmodyfikowany wyłącznie poprzez zmianę owej dyrektywy. Wspomniany wykaz wymienia w pkt 1–23 wprowadzające w błąd praktyki handlowe w każdych okolicznościach, a w pkt 24–31 – agresywne praktyki handlowe w każdych okolicznościach.

69 W tym względzie w motywie 17 dyrektywy 2005/29 uściślono, że w celu zapewnienia większej pewności prawa tylko praktyki wymienione w tym załączniku I uznaje się za nieuczciwe w każdych okolicznościach, bez konieczności dokonywania oceny konkretnego przypadku na podstawie art. 5–9 tej dyrektywy (wyrok z dnia 14 listopada 2024 r., Compass Banca, C-646/22, EU:C:2024:957, pkt 66).

70 Ponieważ załącznik I do dyrektywy 2005/29 stanowi pełny i wyczerpujący wykaz praktyk handlowych, które uznaje się za nieuczciwe w każdych okolicznościach, praktykę handlową taką jak będąca przedmiotem postępowania głównego można uznać za agresywną praktykę handlową w każdych okolicznościach w rozumieniu tej dyrektywy tylko pod warunkiem, że odpowiada ona jednej z sytuacji wymienionych w pkt 24–31 tego załącznika (zob. podobnie wyrok z dnia 14 listopada 2024 r., Compass Banca, C-646/22, EU:C:2024:957, pkt 67).

71 Sama lektura tych pkt 24–31 pozwala na stwierdzenie braku takiej zgodności.

72 W świetle powyższych rozważań na pytanie czwarte należy odpowiedzieć, że art. 8 dyrektywy 2005/29 w związku z art. 5 ust. 5 tej dyrektywy i załącznikiem I do niej należy interpretować w ten sposób, że włączenie do umów o kredyt warunku, na mocy którego konsument powinien zawrzeć umowę poręczenia z osobą wybraną przez kredytodawcę, nie stanowi agresywnej praktyki handlowej w każdych okolicznościach.

W przedmiocie pytania piątego

73 Na wstępie należy zauważyć, że o ile brzmienie pytania piątego dotyczy art. 4 ust. 1 i art. 7 dyrektywy 93/13, o tyle obowiązek zapewnienia przez państwa członkowskie, by nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie były wiążące dla konsumenta, został ustanowiony w art. 6 ust. 1 tej dyrektywy. Ponadto, chociaż sąd odsyłający odniósł się do art. 8 dyrektywy 2005/29, dotyczącego agresywnych praktyk handlowych, to pytanie piąte dotyczy, bardziej ogólnie, nieuczciwych praktyk handlowych w rozumieniu art. 5 tej dyrektywy, których agresywne praktyki handlowe stanowią jedynie podkategorię.

74 W świetle tych wyjaśnień należy uznać, że poprzez pytanie piąte, zadane na wypadek udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie czwarte, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy rozpatrujący wniosek o wydanie nakazu zapłaty w ramach postępowania, w którym dłużnik-konsument nie bierze udziału, może z urzędu odstąpić od stosowania warunku umowy kredytu konsumenckiego zawartej między tym konsumentem a danym przedsiębiorcą wyłącznie na podstawie istnienia

wątpliwości co do tego, czy warunek ten mógł zostać zaakceptowany przez konsumenta w wyniku nieuczciwej praktyki handlowej w rozumieniu art. 5 dyrektywy 2005/29, czy też istnienie takiej praktyki musi zostać ustalone z pewnością.

75 W tym względzie z orzecznictwa przypomnianego w pkt 65 niniejszego wyroku wynika, że stwierdzenie nieuczciwego charakteru praktyki handlowej jest tylko jedną z wielu okoliczności, na których właściwy sąd może oprzeć swoją ocenę nieuczciwego charakteru warunków umowy. Sąd ten powinien bowiem orzec w przedmiocie zastosowania wymienionych w art. 3 i 4 dyrektywy 93/13 ogólnych kryteriów do konkretnego warunku umownego, który należy badać z uwzględnieniem wszystkich okoliczności danego wypadku (zob. podobnie wyrok z dnia 15 marca 2012 r., Pereničová i Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, pkt 44).

76 Wynika z tego, że w celu zakwalifikowania jako nieuczciwego warunku w umowie zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą nie jest w żaden sposób konieczne ustalenie istnienia nieuczciwej praktyki handlowej, ponieważ istnienie wątpliwości w tym względzie jest jednak elementem, który może zostać wzięty pod uwagę przy badaniu, o którym mowa w poprzednim punkcie. Niemniej jednak właściwy sąd może odstąpić od stosowania warunku takiej umowy tylko wtedy, gdy nabrał on przekonania, że warunek ten ma nieuczciwy charakter, ponieważ zwykła wątpliwość w tym względzie nie jest wystarczająca.

77 W tym względzie należy przypomnieć, że jeżeli sąd krajowy, powstrzymując się od stosowania nieuczciwego warunku, aby nie wywierał on wiążących wobec danego konsumenta skutków, zniweluje brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, to uczyni to pod warunkiem, że sąd ten dysponuje niezbędnymi w tym celu informacjami na temat stanu prawnego i faktycznego. Jak z tego wynika, w stosownym wypadku sąd krajowy będzie musiał, w braku sprzeciwu ze strony odnośnego konsumenta i w razie potrzeby z urzędu, podjąć środki dowodowe w celu uzupełnienia akt poprzez wezwanie stron, z poszanowaniem zasady kontradyktoryjności, do przekazania mu w tym celu dodatkowych informacji. Względy te mają zastosowanie również wobec postępowania w sprawie nakazu zapłaty [zob. podobnie wyrok z dnia 30 czerwca 2022 r., Profi Credit Bulgaria (Potrącenie z urzędu w przypadku nieuczciwego warunku umowy), C-170/21, EU:C:2022:518, pkt 31–33 i przytoczone tam orzecznictwo].

78 W świetle powyższych rozważań na pytanie piąte należy odpowiedzieć, iż art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy rozpatrujący wniosek o wydanie nakazu zapłaty w ramach postępowania, w którym dłużnik-konsument nie bierze udziału, nie może z urzędu odstąpić od stosowania warunku umowy kredytu konsumenckiego zawartej między tym konsumentem a danym przedsiębiorcą, jeżeli nie jest on przekonany, że warunek ten należy uznać za „nieuczciwy” w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy. Istnienie wątpliwości co do tego, czy warunek ten mógł zostać zaakceptowany przez konsumenta w następstwie nieuczciwej praktyki handlowej w rozumieniu art. 5 dyrektywy 2005/29, może jednak stanowić jeden z elementów, który może zostać wzięty pod uwagę przy ocenie ewentualnie nieuczciwego charakteru danego warunku.

W przedmiocie pytań szóstego i siódmego

79 Na wstępie należy zauważyć, że w pytaniu siódmym sąd odsyłający zastanawia się nad zgodnością orzecznictwa krajowego w szczególności z art. 5 i 7 oraz z pkt 1 lit. b) i c) załącznika do dyrektywy 93/13. Tymczasem, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 23 opinii, przepisy te dotyczą wykładni warunków umów zawartych między konsumentem a przedsiębiorcą oraz ewentualnie

nieuczciwego charakteru takich warunków, a nie skutków, jakie wynikają bezpośrednio ze stosowania prawa krajowego i związanego z nim orzecznictwa, nie wywodząc się jednak z warunku umownego.

80 W związku z tym na pytania szóste i siódme należy odpowiedzieć wyłącznie na podstawie dyrektywy 2008/48, stwierdzając, że mają one na celu ustalenie ewentualnego zastosowania art. 15 ust. 2 tej dyrektywy do umów o kredyt takich jak te rozpatrywane w postępowaniach głównych, że przepis ten ma zastosowanie wyłącznie do „umów o kredyt wiązany" w rozumieniu wspomnianej dyrektywy oraz że pojęcie „umowy o kredyt wiązany" zostało zdefiniowane w art. 3 lit. n) tej dyrektywy.

81 W świetle tych okoliczności należy uznać, że poprzez pytania szóste i siódme sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy pojęcie „umowy o kredyt wiązany" w rozumieniu art. 3 lit. n) dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono umowę o kredyt, której zawarcie jest związane jedynie z zawarciem umowy poręczenia z osobą trzecią wynagradzaną w tym celu, a jeśli tak, to czy art. 15 ust. 2 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym, w sytuacji gdy poręczyciel umowy poręczenia, wynagradzany przez dłużnika głównego, zwrócił kwoty należne z tytułu pożyczki wierzycielowi głównemu po upływie ustawowego terminu skutkującego całkowitym wygaśnięciem poręczenia, poręczyciel ten może jednak powołać się na wstąpienie w prawa tego wierzyciela i dochodzić od dłużnika głównego zapłaty uiszczonych kwot.

82 Z art. 3 lit. n) dyrektywy 2008/48 wynika, że pojęcie „umowy o kredyt wiązany" do celów tej dyrektywy obejmuje umowę o kredyt, na mocy której, po pierwsze, dany kredyt służy wyłącznie finansowaniu umowy dotyczącej dostawy określonych towarów lub świadczenia określonych usług, a po drugie, obie te umowy stanowią z obiektywnego punktu widzenia jedną transakcję handlową. Te dwie przesłanki są kumulatywne.

83 Tymczasem nie można w oczywisty sposób uznać, że umowa kredytu, której zawarcie jest związane z samym zawarciem umowy poręczenia, służy finansowaniu tej ostatniej umowy.

84 Należy zatem stwierdzić, że takie umowy kredytu nie spełniają pierwszej z kumulatywnych przesłanek, których spełnienie charakteryzuje pojęcie „umowy o kredyt wiązany" w rozumieniu art. 3 lit. n) dyrektywy 2008/48. W związku z tym okoliczność, że podobne umowy stanowią jedną całość handlową z umową poręczenia zawartą z osobę trzecią wynagradzaną w tym celu, nawet przy założeniu, że zostanie ona wykazana, nie wystarcza do objęcia tych umów zakresem tego pojęcia, a tym samym do objęcia ich zakresem stosowania art. 15 ust. 2 tej dyrektywy.

85 W świetle powyższych rozważań na pytania szóste i siódme należy odpowiedzieć, że pojęcie „umowy o kredyt wiązany" w rozumieniu art. 3 lit. n) dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że nie obejmuje ono umowy o kredyt, której zawarcie jest związane jedynie z zawarciem umowy poręczenia z osobą trzecią wynagradzaną w tym celu.

W przedmiocie pytania ósmego

86 Na wstępie należy zauważyć, że art. 5 dyrektywy 93/13, o którym mowa w treści pytania ósmego, nie ma znaczenia dla kwestii, której dotyczy to pytanie.

87 Należy zatem uznać, że poprzez pytanie ósme sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 3 lit. g) i i) dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że koszty związane z umową poręczenia, do zawarcia której zobowiązuje konsumenta warunek zawartej przez niego umowy o kredyt, skutkujące zwiększeniem całkowitej kwoty długu, wchodzą w zakres pojęcia „całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta", a w konsekwencji w zakres pojęcia „RRSO".

88 Zgodnie z art. 3 lit. g) dyrektywy 2008/48 pojęcie „całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta" obejmuje wszystkie koszty, łącznie z odsetkami, prowizjami, podatkami oraz wszelkimi innymi opłatami, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, a które to koszty znane są kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych. Zgodnie z tym przepisem koszty te obejmują również koszty usług dodatkowych związanych z umową o kredyt, jeżeli ponadto zawarcie umowy dotyczącej usługi jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach.

89 Na podstawie art. 3 lit. i) dyrektywy 2008/48 RRSO oznacza całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym, w odpowiednich przypadkach wraz z kosztami, o których mowa w art. 19 ust. 2 tej dyrektywy.

90 Aby zapewnić szeroką ochronę konsumentów, prawodawca Unii przyjął szeroką definicję pojęcia „całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta", oznaczającego wszystkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt i które znane są kredytodawcy [wyrok z dnia 21 marca 2024 r., Profi Credit Bulgaria (Usługi dodatkowe związane z umową o kredyt), C-714/22, EU:C:2024:263, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo].

91 Należy przypomnieć, że motyw 22 dyrektywy 2008/48 wskazuje z jednej strony, iż należy domniemywać, że kredytodawca zna koszty usług dodatkowych, które sam lub w imieniu osoby trzeciej oferuje konsumentowi, chyba że ich cena zależy od szczególnych cech lub sytuacji konsumenta, a z drugiej strony, że nawet jeśli nie można z góry ustalić wysokości kosztów tych usług dodatkowych, to konsumenci powinni otrzymać odpowiednie informacje na temat istnienia takich kosztów na etapie poprzedzającym zawarcie umowy.

92 Tymczasem pytanie ósme dotyczy przypadku umowy o kredyt, która nakłada na kredytobiorcę obowiązek zawarcia umowy poręczenia w celu uzyskania kredytu. Złożenie poręczenia na podstawie tej ostatniej umowy stanowi zatem usługę związaną z umową o kredyt w rozumieniu art. 3 lit. g) dyrektywy 2008/48, a w zakresie, w jakim zawarcie umowy poręczenia jest obowiązkowe dla samego uzyskania kredytu, koszty związane z tą umową stanowią część „całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta" zgodnie z tym przepisem. W związku z tym zgodnie z lit. i) tego samego artykułu należy je uwzględnić przy obliczaniu RRSO.

93 W świetle powyższych rozważań na pytanie ósme należy odpowiedzieć, że art. 3 lit. g) i i) dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że koszty związane z umową poręczenia, do zawarcia której zobowiązuje konsumenta warunek zawartej przez niego umowy o kredyt, skutkujące zwiększeniem całkowitej kwoty długu, wchodzą w zakres pojęcia „całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta", a w konsekwencji w zakres pojęcia „RRSO".

W przedmiocie pytań dziewiątego i dziesiątego

94 Poprzez pytania dziewiąte i dziesiąte, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 10 ust. 2 lit. g) i art. 23 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by w sytuacji gdy w umowie kredytu konsumenckiego nie wskazano RRSO obejmującej wszystkie koszty przewidziane w art. 3 lit. g) tej dyrektywy, umowa ta została uznana za nieoprocentowaną i nieobciążoną opłatami, tak że jej unieważnienie skutkowałoby jedynie zwrotem przez danego konsumenta pożyczonego kapitału.

95 Należy przypomnieć, po pierwsze, że art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48 dokonuje pełnej harmonizacji w odniesieniu do elementów, które należy obowiązkowo ująć w umowie o kredyt. W tym celu art. 10 ust. 2 lit. g) tej dyrektywy przewiduje, że umowa o kredyt określa w sposób jasny i zwięzły RRSO oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta, obliczone w momencie zawierania umowy o kredyt [wyrok z dnia 21 marca 2024 r., Profi Credit Bulgaria (Usługi dodatkowe związane z umową o kredyt), C-714/22, EU:C:2024:263, pkt 50].

96 Z orzecznictwa wynika, że zawarcie RRSO w umowie o kredyt ma zasadnicze znaczenie, w szczególności ponieważ umożliwia ono konsumentowi dokonanie oceny zakresu jego zobowiązania [wyrok z dnia 21 marca 2024 r., Profi Credit Bulgaria (Usługi dodatkowe związane z umową o kredyt), C-714/22, EU:C:2024:263, pkt 51].

97 Po drugie, z art. 23 dyrektywy 2008/48 w związku z jej motywem 47 wynika, że o ile wybór systemu sankcji mających zastosowanie w przypadku naruszenia przepisów krajowych przyjętych zgodnie z tą dyrektywą pozostaje w gestii państw członkowskich, o tyle przewidziane w ten sposób sankcje powinny być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające. Oznacza to, że sankcje powinny być odpowiednio surowe w stosunku do wagi naruszeń, które są przez nie karane, zwłaszcza z zapewnieniem rzeczywiście odstraszającego skutku i przy poszanowaniu ogólnej zasady proporcjonalności [wyrok z dnia 21 marca 2024 r., Profi Credit Bulgaria (Usługi dodatkowe związane z umową o kredyt), C-714/22, EU:C:2024:263, pkt 52].

98 Ze względu na zasadnicze znaczenie, jakie dla konsumenta ma zawarcie RRSO w takiej umowie, Trybunał orzekł, że sąd krajowy może zastosować z urzędu przepisy krajowe przewidujące, że brak takiej wzmianki skutkuje tym, iż przyznany kredyt uważa się za nieoprocentowany i bez opłat [wyrok z dnia 21 marca 2024 r., Profi Credit Bulgaria (Usługi dodatkowe związane z umową o kredyt), C-714/22, EU:C:2024:263, pkt 53].

99 Trybunał orzekł również, że w sytuacji, w której w umowie o kredyt wskazano oszacowaną RRSO – przy czym jej dokładną kwotę należy określić po udzieleniu kredytu – taką sankcję pozbawienia kredytodawcy prawa do odsetek i opłat należy uznać za proporcjonalną w rozumieniu art. 23 dyrektywy 2008/48 [wyrok z dnia 21 marca 2024 r., Profi Credit Bulgaria (Usługi dodatkowe związane z umową o kredyt), C-714/22, EU:C:2024:263, pkt 54].

100 Zatem biorąc pod uwagę istotny charakter podania RRSO w umowie kredytu konsumenckiego w celu umożliwienia konsumentom poznania ich praw i obowiązków, a także wymóg uwzględnienia przy obliczaniu tej stopy wszystkich kosztów, o których mowa w art. 3 lit. g) dyrektywy 2008/48, należy uznać, że wskazanie RRSO, która nie odzwierciedla dokładnie wszystkich tych kosztów, pozbawia konsumenta możliwości określenia zakresu jego zobowiązania w taki sam sposób jak brak wskazania tej stopy. W konsekwencji sankcja pozbawienia kredytodawcy prawa do odsetek i opłat w przypadku wskazania RRSO, która nie obejmuje całości

tych kosztów, odzwierciedla wagę takiego naruszenia i ma charakter odstraszający i proporcjonalny [wyrok z dnia 21 marca 2024 r., Profi Credit Bulgaria (Usługi dodatkowe związane z umową o kredyt), C-714/22, EU:C:2024:263, pkt 55].

101 W świetle powyższych rozważań na pytania dziewiąte i dziesiąte należy odpowiedzieć, że art. 10 ust. 2 lit. g) i art. 23 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by w sytuacji gdy w umowie kredytu konsumenckiego nie wskazano RRSO obejmującej wszystkie koszty przewidziane w art. 3 lit. g) tej dyrektywy, umowa ta została uznana za nieoprocentowaną i nieobciążoną opłatami, tak że jej unieważnienie skutkowałoby jedynie zwrotem przez danego konsumenta pożyczonego kapitału.

W przedmiocie kosztów

102 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziesiąta izba) orzeka, co następuje:

1) **Artykuł 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich**

   należy interpretować w ten sposób, że:

   nie stoi on na przeszkodzie ocenie ewentualnie nieuczciwego charakteru warunków umowy poręczenia, które określają obowiązki poręczyciela i dłużnika w postępowaniu głównym, w sytuacji gdy dłużnik ten zawarł tę umowę jednocześnie z umową o kredyt i w celu zastosowania się do obowiązku przewidzianego w tej ostatniej umowie, gdy poręczyciel jest spółką zależną kredytodawcy lub osobą przez niego wybraną, a koszty poręczenia są należne w tym samym czasie co raty kredytu.

2) **Punkt 1 lit. i), j) i m) załącznika do dyrektywy 93/13**

   należy interpretować w ten sposób, że:

   warunek, na mocy którego konsument zobowiązuje się w ramach umowy o kredyt do zawarcia umowy poręczenia z poręczycielem wybranym przez kredytodawcę, nie znając w chwili zawarcia umowy o kredyt tożsamości poręczyciela ani treści warunków tej umowy poręczenia, nie wchodzi w zakres tych przepisów.

3) **Artykuł 8 dyrektywy 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającej dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady w związku z art. 5 ust. 5 tej dyrektywy i załącznikiem I do niej**

należy interpretować w ten sposób, że:

włączenie do umów o kredyt warunku, na mocy którego konsument powinien zawrzeć umowę poręczenia z osobą wybraną przez kredytodawcę, nie stanowi agresywnej praktyki handlowej w każdych okolicznościach.

4) **Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13**

należy interpretować w ten sposób, że:

sąd krajowy rozpatrujący wniosek o wydanie nakazu zapłaty w ramach postępowania, w którym dłużnik-konsument nie bierze udziału, nie może z urzędu odstąpić od stosowania warunku umowy kredytu konsumenckiego zawartej między tym konsumentem a danym przedsiębiorcą, jeżeli nie jest on przekonany, że warunek ten należy uznać za „nieuczciwy" w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy. Istnienie wątpliwości co do tego, czy warunek ten mógł zostać zaakceptowany przez konsumenta w następstwie nieuczciwej praktyki handlowej w rozumieniu art. 5 dyrektywy 2005/29, może jednak stanowić jeden z elementów, który może zostać wzięty pod uwagę przy ocenie ewentualnie nieuczciwego charakteru danego warunku.

5) **Pojęcie „umowy o kredyt wiązany" w rozumieniu art. 3 lit. n) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG**

należy interpretować w ten sposób, że:

nie obejmuje ono umowy o kredyt, której zawarcie jest związane jedynie z zawarciem umowy poręczenia z osobą trzecią wynagradzaną w tym celu.

6) **Artykuł 3 lit. g) i i) dyrektywy 2008/48**

należy interpretować w ten sposób, że:

koszty związane z umową poręczenia, do zawarcia której zobowiązuje konsumenta warunek zawartej przez niego umowy o kredyt, skutkujące zwiększeniem całkowitej kwoty długu, wchodzą w zakres pojęcia „całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta", a w konsekwencji w zakres pojęcia „rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania".

7) **Artykuł 10 ust. 2 lit. g) i art. 23 dyrektywy 2008/48**

należy interpretować w ten sposób, że:

nie stoją one na przeszkodzie temu, by w sytuacji gdy w umowie kredytu konsumenckiego nie wskazano rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania obejmującej wszystkie koszty przewidziane w art. 3 lit. g) tej dyrektywy, umowa ta została uznana za nieoprocentowaną i nieobciążoną opłatami, tak że jej unieważnienie skutkowałoby jedynie zwrotem przez danego konsumenta pożyczonego kapitału.

Podpisy